

ידעו ולא הבינו כימעת דבר, בין ימינם לשמאלם. בלוחמ"ש שריון ובלחימת-חרמ"ש. התמונה המציירת תמונה ביותר: חיל-השריון מחזיק בפונקציה של החרמ"ש ובגופים המכונים "חרמ"ש", מסב יחידות ח"ר לחרמ"ש, ומקיים יחידות חרמ"ש אורגניות ורבות בתוך עוצבותיו. אבל, באותה זעה ממש, מודעים אותם אנשי השריון היטב לכך, שהחרמ"ש שלהם זה עתה, עד שאינו מסוגל לתפקד כראוי בקרב, ולצורך לחימה הם עצמם (כלומר, השריונים) מעדיפים עליו בהרבה את החרמ"ש החדש, הרגילים, למרות — מוטב לומר, ביגלל — שאינם "חרמ"ש". אבל, ככל שהיו מעולים מן החרמ"ש לא יכלו אנשי הח"ר (הצנחנים) לתפקד כחרמ"ש. מפני שחסרו את התכונה, האירגון והנסיון המינימליים הדרושים — משום שהחרמ"ש ולחימת-חרמ"ש אינם "ח"ר" אלא "חש"ר" ולכן קובעים בהם ומעצבים אותם שריונים (כלומר, טנקיסט) ואנשי הח"ר מנועים מכל עיסוק בהם!

רק מי שהיה שריונאי, יכיר לדעת עד כמה היו מעמדו וחשיבותו של החרמ"ש יורדים ומוזגים וזים בחיל-השריון לפחות בתקופה הזו.

כך, למשל, כאשר, בראשית שנות ה'60, הוחלט למד את צוערי הח"ר בקורס קצי"נים גם מעט חרמ"ש, שלח מפג"ש ("מפ"ש" קצת גייסות השריון), לתפקיד הכנת מערכי-השיעור הראשונים והתרגילים, סגן צעיר, שכל שירותו הצבאי עד אז, עבר עליו בטנקים — ושלחתו לקורס קצינים נעשתה כאקט מפורש של ענישה-בהגליה (משום ביקורת פומבית, חריפה וקצת לא-מרוסנת, שהשמיע אותו קצין באוני-ה-רמטכ"ל ומפקד ג"ש דאז). אף שבסופו של דבר למד אותו קצין את הנושא — וראה מאמר זה.

לחרמ"ש היקצה חש"ר, כעניין שו מדיניות, אחוז גבוה ביחס של כוח-האדם הפחות-משוכח בין חי-מגויסים שקלטו. גם הקצינים חוקר צו עד פי אותו כנהימיה. מוכר מפיקור עז יחידות חרמ"ש לפיקוד עז יחידות טנקים מקבידה נח"ש, במוצאה, קידום — וחרמ"ש כי כקצין שריון נידע — מחרמ"ש כמפני מגיפה. כך, מה שהיה צריך להיות הנזר של הח"ר, נתקיים כי פועל כיוותר ערובה ומנודה-לחמ"ש צה של חש"ר.

צנחנים

כשור-לילה

ביטוי יחסו לחרמ"ש, רגיל הטנר קיסט — כלומר השיריונאי הצה"לי — בכל הדברות (או לפחות היה רגיל, עד יום-הכיפורים) לפתור בעיות אספקה לטנקים, כאשר התעוררו, על-ידי השלכת אנשי החרמ"ש שלו מרכיבים והפעלת הנגמ"שים כנושאי דלק ותחמושת לטנקים. לא היה זה אמצעי אחרון, נאשר אלא, בדרך כלל, הפיתרון הראשון שנגקט ובאילתור קבוע זה (שלמעשה הפך כך שיטה ממוסדת ומוכרת) עוד היו הטנקיסט טים משתבחים.

לא יפלא, לכן, כי רוח-היחידה וגאווה החיל של החרמ"ש נמצאו — וחוששני, עדיין נמצאים — בשפל המדרגה. כה עמוקה וזרזית היא השפעת תחושת-הנחיתות (המוצדקת) והמעמד המזלזל והעלוב ביחידות החרמ"ש עצמו, עד שגם הורקת כח מעולה דוגמת הנח"ל ליחידות של החרמ"ש, לא הועילה כימעת דבר, ולא שיפרה במידה ניתנת-להבחנה את כושר ליחיתו.

במסגרת חש"ר, שהוא מעיקרו ובהכרח, קורם כל, "חיל-הטנקים", אין נשקפת תיקון של פיקוד רוח ו-נאווה אדה, שהם בסיס המורא — ולכן, גם יסוד כושר-לחימה — של כל חיל-השריון וכד יחידה.

לכאורה, יש להטיל את האשם במחדל החרמ"ש על אנשי השריון, אנשי נכסלו — שלא לומר, גם הכשילו ביוזעין — במילוי אחד מתפקידיהם הייעודיים והיותר-מרכזיים. ואמנם, אי-אפשר ואסור לפטור את השריונים מאחריותם ומאשמתם. אבל יותר מהם, וקודם להם, אחראים ואשמים אנשי הח"ר, יצדקו השיריונים לגמרי

אם יאמרו כי, ככל ששגו וזילזלו, בכל זאת הם היחידים אשר עשו משהו מעניין החרמ"ש — כלומר, לעניין ה"צורה" היחידה, שבה יכול להופיע הח"ר וגם להשתתף, ביכולות ובאופן קבוע, במיסגרת העוצבה והלוחמה, "המשוריינת". אנשי הח"ר עצמם ויתרו, להרי

החרמ"ש, שהיה צריך להיות הנזר של הח"ר, הפך יתרה עלובה של חיל-השריון

כה וגם למעשה, עד צורת-החרמ"ש — ובכך גזרו על עצמם, כמו יריהם, שיישארו בעידן מידחמ"ש העולם הראשונה, ולא יהיו מוכנים ומתאימים לתפקד כראוי בכל שדות-הקרב העיקריים של צה"ל, מאז "קריש".

אין כלל להטיל ספק בכך, שאילו היו אנשי הח"ר מחליטים להתלבש ברצינות על נושא החרמ"ש, במגמה להתמחות בו ולהעבירו לאחריותם, הרי כבר מזמן היה הדבר קם ונעשה. ברור כי כל מאמץ ח"רי כזה, בעבר וגם עתה, צפוי להיתקל בהתנגדויות, בעלי האנטרסטים — שכאן הם, "משוריינים", תרתי-משמע. אבל ניצחון אנשי הח"ר ודאי מראש, כיוון שחש"ר ואנשיו הם בראש ובראשונה (ורובם, רק) טנקיסטים, שעה שהחרמ"ש הוא, בעיקרו, "חיל-רגלים".

חשוב אולי מכך: הטנקיסטים

רכול בשעת הימים *

אינם יכולים לחדוד מעיפוק בטני קים וכדחומתם, אבל אנשי הח"ר יכולים (וגם חייבים) להפסיק, או לפחות לצמצם דראסטית, את כיוז כוז מירצם, רשיבותם וזמנם בחזר מות, "האגיות האנכי" ובעיפוק ה-שדוי של פעולות הקומנדו — מה שיפנה את רשם, משאביהם ועיר תתייהם לעיפוק בזחמ"ש החרמ"ש, שהיא, כצה"ל, לוחמת ה-ח"ר העיקרית.

בדברים האחרונים נקשרת התשובה לשאלה, למע עד עתה — וחוששני, גם עתה — אין אנשי הח"ר פונים לכיוון הנראה, לכאורה, הכרחי וזמון: מאליז למרות שלקחה החרמ"ש מעיפוק של מערכת טני 56, ועוד יותר, כשלונה המוחלט של "ההודמנות הגדולה" אשר גיתנה להטבת הצנחנים הסדירה בששת-הימים. כבר היו צריכים לחדוד את אנשי הח"ר, אפילו בעל-כורחם, לעסוק בחרמ"ש כבמי שיטתם הראשית, הדחופה והקריטית ביותר, עלה בידיהם לעזור ביכולות את עיני עצמם להיתמקק מן העיקר הזה, אל הייעודים הספלים של "תגמול" ופשיות ו"לוחמה מיוחדת".

ייוות זה הוא בעומרי חיל-הרג לים ומקצה את התפתחותו מאז ראשית עידן הצנחנים. נטפד בו בחמש המידרה, במאמר נפרד, שיתכן את עצם ההצדקה לקיומו

* כשהוא מקבל את הידיעה על נפילת בן-יאחז, גיורא איתן.

שר "חיל-הצנחנים", ובמיוחד כי גירסתו בצה"ל

כתוצר-לזווי אופייני ובלתי-ימנע מבדיר חת אנשי הח"ר בצה"ל מן העיקר (החרמ"ש) אל השוליים הספלים של ייעודם, נולדו ההתבטלות — שאולי ניתן לומר כי הגיעה בין ששת-הימים ליום-הכיפורים, עד כדי תסבין-נחיתות מיקצועי — של אנשי הח"ר (הצנחנים) בפני חש"ר ואנשי השריון, לעניין המילחמה והלחימה הרציניות. כאשר רוצים הצנחנים להשתבח גורא בתרומתם לחימה ביום-הכיפורים, הם רגילים לצטט את אותו מח"ש-שריון באפריקה, אשר ביקש תגבורת, וכשנשאל אם כוונתו (כרגיל) לטנקים נוספים, השיב, "לא, אני רוצה אדומים, אדומים!" אין שם, שהיה זה כבוד גדול "אדומים", שהרי בדרך כלל נזקקו להם הטנקיסטים כמבטיחים-צמודים וכשומרי-לילה (משום שאפילו לצורך זה לא סמכו במידה מספקת על החרמ"ש); ואילו תפקודם הייעודי של הצנחנים היה נקבע על פי המשימה שבה השקיע, ביום-הכיפורים, את הכמות הגדולה של ימי-פעילות. חוששני שזה היה מוגדר כשמירה על חינוי טנקים".

של כשעיר-לעזאזל

ד יום-הכיפורים, קיבלו אנשי הח"ר (הצנחנים), כדבר מובן מאליו, שבכל עניין, מצב או אפשרות, שבהם יילחמו בשיתוף עם טנקים או כחרמ"ש, יוכתב אורח-הלחימה על-ידי הטנקיסטים. זאת, גם כאשר אופי הלחימה, או נסיבות הפעולה קובעים — או צריכים לקבוע — את המקום העיקרי לח"ר וללחימה (בין ביגלל, בין כחרמ"ש). כאשר הטנקים רק בדרך מסייעים, שלחימתם צריכה להיכסף ללחימת הח"ר ולהיקבע לפי צרכיה. גיתוז קרבי-ר"ח 67 של הצנחנים משקף בבירור את היחס הזה בין הח"ר לטנקיסט: טים; ואם אז עדיין היו לח"ר שרידי יומרות לצפצף כלשהו גם בהקשר הטנקים, הרי ביום-הכיפורים אפילו לא עלתה ה-שאלה: על דעתם המשותפת של אנשי הח"ר והשריון, היה הח"ר כפוף טוטאלית לטנקים. מישני להם ובלחימה רצינית מסוגל, לכל היותר, "לטהר" בעיקבותיהם. תפסיפו זו היתה כה מוצרשת, עד שאפילו כלי-ההצליחה של יום-הכיפורים, לאחר הנסיונות הקודרי מים, וזמירות שנמצאו לו ח"ר מוכי חר (צנחנים וסיריות) בכמות גדו-דה — וגם נסיון הגיראדי עמד (או שצריך היה שיעמוד) מוד ענינו — קבע מח"ש השריון ומכיוון, אל"מ אמנון, כי הטנקים ל ד בם, "יפוצו" ורק אחריהם, בניצוח ה"הגם" שלהם, יבוא ו"יטהר" החרמ"ש (הח"ר המוכתר המנוגמם).

אינני יודע אם ליבו היה שלם עם השיטה שנקט — אבל אפילו לא, לא ניתן לשנות, בתנאי לחץ ותוך לחימה, דוקטרי-נות שהוטמעו עד שנעשו טבע שניו, גם שלהערכת, הקשי העיקרי היה טמון בתודעת המפקדים הנוגעים, לא במה שבכל זאת ניתן לתכנן ולבצע בשטח, שם ואז. אנשי הח"ר (כלומר, הצנחנים), אינם נוטים, ככלל, להודות באשמתם — אם ובמידה שבכלל מבחינים ומכירים בכך, שח"ר צה"ל מפגר בהתפתחותו ובאקטובר 73 היה נחות, מבחינת כושריו הסכנו-קטניים, לעומת כל ח"ר מודרני אחר (וזה של צבאות ערב בכלל זה). ואף עלות דור-אבותיו, שלחם ב"בריגדה" על הסניו.

אבר רבים מאנשי הח"ר נכונים להסכים כי "משהו לא (היה) בסדר בתחומם בדרך כלל ים" תפקו בתזונות עד הציוד — ודכך, כמו דכד חוסר, פיגור או ליקוי אחר בחי"ר, יש להם שיעיר-עזאזל. זהו חיל-השריון; ובפרסונליטיקציה הבכתי-ימנעת, שהיא גם כה נוחה במקרים כאלה, אדוק (מילה) ישרי אר מל.

הארגומציה פשוטה מאד: כמספד גייסות-השריון (69—1965) היה טל האיש אשר טיפה ושיכלל את אלמנט הטנקים עד ששעאו גורם-העוצמה הראשי והמכריע בכוחות-היבשה. את עשייתו גם עיגן טל בתפיסה תורתית כוללת, שהקיסה את כלל כוחות-היבשה ולוחמת-היבשה. ואפילו (כך נמשך העיטון) אפשר לקבל את העדפת הטנק על-ידי טל כשהיה מפקד גיי-שרי אסור לקבלה אצלו משנעשה, לאחר מכן, ראש-אג"מ וסגן-הרמטכ"ל — שהרי

(המשך בעמוד 38)

במדינה

קצא"א

הים שוב סוער באשקלון

הנהלת קצא"א מזויפת

ומפירה הסכמים, כדי להכיא

את עובדיה הוותיקים לידו

שבתה חדשה, וכדי

שתובל דנשם מעבודתם

אנשי ועד מחלקת הים בחברת קו צינור אילת אשקלון (קצא"א), נדהמו, העתק ההסכם בינם לבין הנהלת החברה, שחילו חתמו לפני כשבועיים, כפי שהומצא להם על-ידי הנהלה, זויף. הם התזיקו בידיהם את ההסכם המקורי, שעליו חתמו שלושה מחברי הוועד יחד עם מישאל שחם, מנהל נמל אשקלון של קצא"א. הישו אותו עם ההעתק המדופס ששלחה להם הנהלה, והבינו בשינוי מישפטים ובהוספת מילים. אך זיוף ההסכם היה רק סמל למה שקרה בנמל מאותו רגע שבו נחתם ההסכם השלום, אשר בו התחייבו הצדדים, העובדי דים והנהלה, על "תקופת צינון במתיחות הקיימת, במגמה להחזיר את יחסי-העבודה לתיקנם".

אחת הבעיות המעיבות על יחסי העבודה בקצא"א היא נסיונו הבלתי-פוסק של מנכ"ל החברה, האלוף (מיל.) אברהם ("צ"טה") בוצר, להכניס לקצא"א עובדיהם של קבלנים פרטיים, תחת העובדים הקבוי עים של מחלקת הים. סעיף 4 בהסכם קובע: "הנהלת הנמל תצמצם את השימוש בעובדים הזמניים עד למינימום ההכרחי, כדי לאפשר עבודה תקינה".

חופשה-מאונם, מייד לאחר חתימת ההסכם בצמצמם הנהלה את מיספר העובדי דים הזמניים בדרך מיוחדת מאד: היא הוסיפה עליהם עוד 12 עובדים, ואף דאגה להודיע למחלקת הים כי בפתח עומדים 18 עובדים זמניים נוספים. כל אותה עת לא היתה די עבודה גם לעובדים הקבועים של קצא"א.

אחת הדרכים להיפטר מעובדי מחלקת הים הקבועים, ולהמאס עליהם את חיהם בחברה, היא הוצאתם לחופשות ארוכות. סעיף 6 בהסכם בין החברה לוועד קובע במפורש: "הנהלה תעשה, מצידה, כל מאמץ כדי לאפשר לעובדים לצאת לחופ-שות מסודרות ומוסכמות. בתיאום עם ועדי העובדים".

שוב הוכיח צ"טה כי הוא מבין הסכמים בדרך מיוחדת לו לבדו. 15 עובדים קיבלו במפתיע, אחרי חתימת ההסכם, הודעות כי הם יוצאים לחופשה-מאונם בת 30 יום. הוועד, בניגוד להסכם, לא שמע על כך קודם לקבלת ההודעות על-ידי העובדים, והיציאה לחופשות לא נעשתה על-פי תי-אום איתו, כפי שתתחייב מן ההסכם. סעיף 8, האחרון בהסכם — שנחתם, כביכול, ברוח טובה — קובע: "בשלב זה לא היה כל שינוי בסידור-העבודה הקיים". להפתעת העובדים הם גילו, ימים ספורים אחרי חתימת ההסכם, כי סידור העבודה שונה ללא היכר.

העובדים מנושלים. כשפנו העובדים במחאה אל רבי-הנמל הנמל ונאמנו של צ"טה, יוסף סקלי, הם נתקלו בתגובה: "אני לא חתמתי על ההסכם איתכם. תבואו בטענה אל מי שחתם". ואומנם, העובדים פנו אל מישאל שחם, החתום על ההסכם. אז התברר להם כי סקלי, על-פי הוראותיו של צ"טה, המתין עד שמישאל שחם ייצא לחופשה ממושכת, ויהיה בלתי-ינתן להשי-גה, ורק אז חיבל בהסכם.

עובדי מחלקת הים בקצא"א יודעים כי אין להם אהודים על הצניבור מאז השביתה האחרונה, שבה יצאו עם ספינותיהם לים הפתוח, למרות צידקת תביעותיהם. הם חוששים ממתינת החבל ביחסיהם עם ההגה, אולם מאידך הם רואים כיצד מנשלים אותם מקורות פרנסתם.

רק עתה הם מבינים כי כאשר אמר ה-מנכ"ל צ"טה לחברי הוועד שלהם: "הי-שיגיה הגדולה ביותר שעשיתי היתה שלא פיטחתי את כוללם אחרי השביתה הגדו-לה", היתה לא הכאה על חטא, אלא גם סימן לבאות.

אין ספק, כי אם תמשיך הנהלת קצא"א בנסיגה לנשל עובדים מעולים וותיקים מעבודתם ולהשליכם לרחוב, ייאלצו העובדי דים לפתוח בשביתה ימית סוערת, אשר תגרור שוב נזקים כבדים לחברה, שהיתה מעורבת כבר בפרשיות כספיות שעלו ל-מדינה מיליונים רבים.